

HOTĂRNICIREA DOMENIULUI ZAGARYAN DIN COMITATUL CARAȘ (1367)

Silviu Oța

Dintre comitatele Ungariei sudice (din evul mediu), cele corespunzătoare actualului Banat sud-estic și estic, Caraș, Severin și parțial Timiș, se bucură de o situație privilegiată în ceea ce privește studiul întinderii teritoriale a unor domenii nobiliare.

Faptul se datorează mai multor factori, și anume: păstrarea în toponimia și hidronimia locală a unor nume care datează măcar din secolul XIV, diverse cereri ale nobililor de reconfirmare pe domenii sau reînnoiri ale semnelor de hotar, procese cauzate de depozedări abuzive, dispariția unor familii nobiliare și împrăștierea altora cu pământurile intrate în proprietate regală.

Cazul moșiei Zagaryan din Comitatul Caraș este unul tipic pentru acea perioadă. Documentele care amintesc moșia, deși puține la număr (cinci) și emise într-un interval cronologic foarte restrâns (26 decembrie 1366-16 septembrie 1367), sunt suficiente pentru a-i reconstitui regimul de proprietate și limitele sale teritoriale.

Primul dintre ele a fost emis la 26 decembrie 1366 la Vișegrad¹ în numele regelui Ludovic I de Anjou și era adresat "domnului Benedict, fiul lui Pavel, fiul lui Heem, ban al țării noastre Bulgaria". Cauza pentru care regele a scris lui Benedict Himfi a fost plângerea fraților Ioan și Mihail, fiii lui Petru Vaguch de Zagaryan, nobili din Comitatul Caraș prin care îl anunțau pe rege de luarea unei bucăți din moșia lor (Zagaryan) de către înaintașii lui Benedict. Partea din moșia celor doi nobili a fost scoasă de sub autoritatea lor pentru rege, fără ca acestea din urmă să știe ceva. Este o situație adesea întâlnită în secolul al XIV-lea în sudul Banatului actual prin care anumiți dregători depozedau nobili mai mici, sau care se aflau în conflict, pentru anumite părți de domenii sau alte bunuri mobile, în numele regelui, fără vreo acoperire. Documentul este interesant din cel puțin două puncte de vedere.

1) În primul rând aflăm că nobilii care aveau domeniul sau moșia "în temeiul dreptului de moștenire", deci foarte probabil ne aflăm în fața unei familii locale destul de vechi. Vine să întărească afirmația, faptul că în scrisoarea regală se menționează că "înaintașii voștri", adică ai lui Benedict Himfi au luat o parte a domeniului nobiliar. Trebuie să ne întrebăm în mod normal care înaintași ai banului au putut încălca în numele regelui un domeniu nobiliar și nu unul mic.

De asemenea încălcarea de domeniu se pare că nu a fost făcută cu acte, de vreme ce nu este amintit un document în acest sens. Nici una dintre părți nu amintește acest fapt.

2) În al doilea rând este interesant tonul pe care Ludovic I de Anjou îi scrie lui Benedict Himfi: "și să nu cutezați a face altfel de dragul milostivirii noastre regești".

După cum vom vedea mai târziu, banul Bulgariei nu a opus nici o rezistență, contrar obiceiului său. În mod evident, el trebuie să fi știut de încălcarea domeniului Zagaryan de către înaintașii săi.

3) În al treilea rând, trebuie remarcat momentul la care au intervenit nobilii de Zagaryan în favoarea recuperării părții lor de moșie. Toate aceste fapte trebuie să fie în legătură evenimentele care s-au petrecut în acea perioadă la sudul Dunării și în Țara Românească. Regele, la solicitarea unor nobili din apropierea graniței sudice, trebuie să intervină ferm în favoarea acestora pentru retrocedarea terenurilor lor. Banul la rândul său, își dă seama că nu este cazul să forțeze nota nici față de rege și nici față de nobilii din zonă și cedează conștient de situația de ilegalitate în care se afla.

Al doilea document, emis în 13 aprilie 1367 la Vișegrad² și tot în numele regelui, adresat capitlului Cenad, aduce câteva date noi. De această dată, Ludovic nu se mai adresează lui Benedict Himfi ci trece direct la cererea de hotărnicire și înnoire a vechilor semne de hotar, precizând că posesorii domeniului "...au mare nevoie de o legiuită hotărnicire...". Din termenul utilizat "legiuită", se deduce că ultima intervenție asupra limitelor sale nu a avut nici o bază legală. Ca dovadă că regele este hotărât în acțiunea sa este și faptul că el își numește în textul documentului o listă de reprezentanți ai săi din Comitatul Caraș care se vor întâlni cu reprezentantul capitlului Cenad pe domeniul Zagaryan.

O altă informație importantă este necesitatea de înnoire a semnelor de hotar. De aici rezultă că moșia a fost hotărnicită la o dată mult anterioară anului 1366, aceasta mai ales dacă avem în vedere că încălcarea sa a fost făcută de către înaintașii lui Benedict Himfi (probabil cel puțin de către tatăl său) când deja ea trebuie să fi avut hotărnicirea făcută. Spre finalul documentului se reamintesc "adevăratele și vechile lor <semne de hotar>", și faptul că fii lui Petru de Zagaryan au deținut moșia "pe veci", iar regele le reconfirmă acest drept.

Al treilea document, din 7 mai 1367, dat la Cenad³, a fost emis în curs de 24 de zile de la redactarea documentului precedent și aparține capitlului Cenad. Prin acesta se confirmă primirea scrisorii regelui Ludovic I din 13 aprilie 1367 (Vișegrad) și se anunță oamenii care au mers la hotărnicire, anume: Nicolae de Ciortea-reprezentant regal și Ladislau-arhidiacon de Caraș (subordonat ierarhic episcopiei de Cenad), deci omul capitlului din Cenad.

Partea a doua a documentului menționează data de 28 aprilie (ziua începerii hotărniciei) și descrie limitele teritoriale ale domeniului. Hotărnicirea, foarte probabil, a decurs în condiții normale, de vreme ce nu s-a înregistrat vreo opoziție a vecinilor și megieșilor. Documentul din 11 mai 1367, emis la Buda⁴, al patrulea în ordine cronologică, a fost redactat tot la poruncă regală și prin el sunt amintite pe scurt succesiunea a evenimentelor care au avut loc în legătură cu moșia Zagaryan până la anul 1367.

De asemenea, se precizează faptul că Ioan, fiul lui Petru de Zagaryan a adus scrisoarea capitlului bisericii Cenad întocmită cu privire la "...legiuita hotărnicire și ridicare a semnelor de hotar" la rege și că l-a rugat să o retranscrie și să o întărească pentru ei și pentru urmașii lor, prin întărirea actului cu "...punerea peceții...celei noi". În document apare apoi actul capitlului Cenad din 7 mai 1367 și acordul regelui pentru retranscrierea documentului pentru nobilii de Zagaryan la înapoierea celui întocmit la 7 mai 1367.

Ultimul act cunoscut cu privire la moșia în discuție este din data de 16 septembrie 1367⁵, dar fără a i se preciza locul emiterii. De această dată documentul are caracter solemn, regele enumerându-și titlurile. După ce a reluat o parte a textului scrisorii precedente cu cererile nobililor de Zagaryan, Ludovic I precizează următoarele aspecte: "...primim, încuviințăm și consfințim pomenita noastră scrisoare deschisă, fără răsături, fără tăieturi și nestricată în vreo parte a ei, trecută din cuvânt în cuvânt <în scrisoarea> de față cu tot cuprinsul și cu toate capetele ei și o întărim cu ocrotirea privilegiului nostru de față, pentru pomenitul Ioan și zisul său frate și pentru toți moștenitorii și urmașii lor, ca să se dăruiască pe veci, în temeiul deplinei puteri regești, fără vătămarea drepturilor altora și a drepturilor noastre regești.

Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat scrisoarea noastră privilegiată, întărită cu puterea noii noastre peceți duble, atârnată și autentice".

În finalul documentului a fost trecută o întreagă listă de demnitari ecleziastici și laici. Tot aici aflăm și persoana care a emis documentul, anume "...domnul Ladislau, episcopul de Vesprim, cancelar al reginei și vicedcancelar al curții noastre...".

Momentul la care a ajuns privilegiul la nobilii de Zagaryan nu se poate preciza cu exactitate și nici dacă a mai fost semnat de către rege sau doar întărit cu pecetea sa. În ediție se precizează că a fost scris pe pergament, are o pecete atârnată, legată cu șnur de mătase de culoare portocalie și vișinie.

Date fiind aceste aspecte precum și succesiunea de evenimente din 26 decembrie 1366 și 16 septembrie 1367 nu credem că există motive de suspiciune cu privire la autenticitatea ultimului act prin care au fost reconfirmate nobililor de Zagarian terenurile printr-un act cu titlul de privilegiu.

În anul 1367, la cererea nobililor de Zagaryan, în urma mai multor procese, între ei și familia Himfi, precum și datorită faptului că au fost date destul de multe puncte de reper în documentul de hotărnicire, am considerat necesară reconstituirea hotarului ei.

Primul punct de reper care apare în document este "Creasta Hlevnii", lângă care se menționează existența a două movile de hotar. Toponimul nu se păstrează în această formă în perioada actuală, deci la o primă vedere este mai greu de precizat despre ce munte este vorba.

Știm însă că la sud de "Creasta Hlevni" se află moșia regală "Radamlia". La rândul ei moșia este aparent greu de identificat din documente deoarece singura mențiune asupra existenței ei o avem din actul studiat. O surprindem pe baza toponimelor și hidronimelor păstrate până astăzi în Munții Locvei: Pârâul Radimna, satul Radimna și Fața Radimna.

Primul dintre ele, Pârâul Radimna, se formează prin unirea a trei ogașe care izvorăsc două de la est de vârful Tâlva Cerbului (660 m- harta județului Caraș-Severin din 1976, scara 1:200000⁶, sau 651 m-pe cea din 1915, scara 1:100000)⁷, iar al treilea de la est de o cotă fără denumire (608 m - pe harta din 1915, 1:100000), aflată la vest de satul Stinapari (Maria Schnee).

Cele trei ogașe se îndreaptă în direcția sud pe o distanță de aproximativ 2 km, după care își schimbă direcția spre sud-sud-vest pentru 5 km, măsurat în linie dreaptă. La sud de această ultimă porțiune se află "Fața Radimna", menționată în document.

Satul Radimna se găsește tot pe Pârâul Radimna, dar spre vărsarea sa în Dunăre, între localitățile șușca și Pojejena.

Aflăm apoi că persoanele trimise să facă hotărnicirea s-au îndreptat spre apus de muntele "Creasta Hlevni", unde în câmp au ridicat alte două movile de hotar. De acolo s-au îndreptat tot spre apus până la "Apa lui Lisko", care desparte moșia regală Radamlia de Zagaryan. Deși hidronimul amintit nu se mai păstrează astăzi, se prezintă însă alte date care ajută în mod real la clarificarea situației.

1) La vest de "Apa lui Lisko" se afla moșia regală Radamlia, iar la est Zagaryan. Înseamnă că acest pârâu venea de undeva de la sud, sau măcar curgea pe un anumit segment pe direcția sud-nord, atunci când ei au ajuns la el, mergând spre vest.

2) "Apa lui Lisko" se varsă în "Apa lui Mykuz", iar la confluența lor se termină o porțiune din hotarul celor două moșii.

Deși am menționat că "Apa lui Lisko" nu își mai păstrează numele, în schimb există și astăzi două pârâuri cu numele de Micoș: Valea Micoș și Pârâul Micoșul Sec. Cele două ape se unesc și formează Valea Micoșu Mare, dar deja pe domeniul Radamlia.

Pentru o mai bună înțelegere și explicare a documentului, dar și pentru evitarea confuziilor, credem necesară o descriere sumară a primelor două ape Micoș.

Prima dintre ele, Valea Micoș, își are izvorul chiar la vest-sud-vest de Vârful Tâlva Cerbului, sub un un vârf a cărui denumire nu este dată, dar care pe harta din 1915 este marcat ca având altitudinea de 488 m. Este și cel mai sudic fir de apă cu acest nume, iar la sud și paralel cu el pe o anumită porțiune curge și pârâul Radimna.

Cea de-a doua, Micoșul Sec, se află la nord de primul și își adună apele de sub un munte care este marcat cu cota 471 m și se află la sud-vest de satul Sasca Montană (harta din 1915, scara 1:100000). Considerăm că este puțin probabil ca

acesta din urmă să fie "Apa lui Mikuz" menționată în textul documentului deoarece nu este vecin cu nici un toponim sau hidronim care să amintească de domeniul Radamlya.

Se adaugă încă un aspect, și anume acela că dinspre sud el nu primește nici un afluent care să fi avut vreun nume, cu atât mai puțin să fie vorba ca acest eventual pârâu să poarte numele de "Apa lui Lisko". Valea Micoș în schimb primește afluenți dinspre sud, dar dintre ei, bănuim că este vorba de Pârâul cu Sălcii care curge în direcția sud-nord și izvorăște chiar sub dealul care desparte văile Radamlia și Micoș.

De la confluența apelor Pârâul cu Sălcii (probabil "Apa lui Lisko") și Valea Micoș ("Apa lui Mikuz") unde erau două movile de hotar, au urcat pe acesta din urmă care "...vine dinspre răsărit..." până la obârșia ei unde erau două movile de hotar. Izvorul său se află sub vârful amintit, cu altitudinea de 488 m. De acolo hotarul se pierde în mod concret, știm doar că se merge spre nord până mai sus de satul Dragadol. La vest de linia menționată se afla domeniul Radamlia, iar spre est Zagaryan.

Satul Dragadol din nou nu știm unde se află, dar de la el se mai merge puțin spre nord până "...la un drum lat care trece peste Nera". Drumul amintit, se identifică cu cel roman care există în zonă și trece prin localitatea actuală Sasca Montană, probabil acolo unde există toponimul "La Veruc" (harta 1915, 1:100000).

Istoricul maghiar Gy. Gyorffy menționează pe hotarul vestic al satului Sasca Montană toponimul "Dragan Glavischa",⁸ dar pe care nu am reușit să îl identificăm pe hărțile avute la dispoziție. Lângă drumul amintit, este amintit un sat până la care au mers, aflat puțin în amonte pe Râul Nera, care se numea "Wlasolch". Localitatea este amintită ca fiind lângă un munte mare, la vest de el. Actual, prima localitate care este imediat în apropierea drumului amintit este Sasca Română. Muntele se poate identifica foarte probabil cu actualul "Cioaca Înaltă" (569 m pe harta din 1915).

De acolo hotarul merge pe la mijlocul muntelui, pe versantul său vestic, până la capătul unui pârâu numit "Wgliarpataka", lăsând în urmă satul "Wlasolch" care nu făcea parte din domeniul Zagaryan. "Wgliarpataka" de asemenea și-a pierdut vechea denumire, dar se precizează că ea venea din direcția est-sud-est. Singura apă din zonă care curge în această direcție este Pârâul șușara, care se varsă în cel al Cărbunarilor (curge pe direcția sud-nord). Identificarea Wgliarpataka cu Pârâul Cărbunarilor credem că este greșită.

Hotarul ținea până la izvorul Wgliarpataka (șușara). Nu putem preciza cu exactitate însă care izvor anume al șușarei, deoarece se formează din unirea a șase ogașe. După ce au amintit aici prezența altor două movile de hotar, s-au îndreptat spre est, până la mlaștina numită "Bara". Odată ajunși în acest punct, apar dificultăți în surpinderea exactă a hotarului, deoarece hidronimul nu se mai păstrează și descrierea zonei este foarte sumară.

Drumul spre nord este greu de precizat deoarece dacă se respectă descrierea din text nu se mai poate face o corelare cu realitățile geografice. Cel mai probabil au marcat semne de hotar în zona ei. Pe hărțile mai noi nu apare această denumire, dar pe cea din 1915, la sud și sud est de ogașele care formează Pârâul șușara există hidronimul "Lacu", care credem că este mlaștina amintită în text. În acest punct se menționează că se află o porțiune din hotarul dintre moșia Zagaryan și domeniul regal Potoc.

De la mlaștina Bara, hotarul se îndrepta spre est-sud-est, unde urca pe muntele "Creasta Gorunilor", dar nici acest nume nu s-a mai păstrat până astăzi. Pe hărțile din 1915, la est de "Lacu" există muntele "Țilva Bălan", care se poate suprapune cu muntele amintit în document. Pe munte exista un "...hotar neîntrerupt..." de la care se îndrepta spre sud.

La est de această porțiune de hotar se afla moșia regală Kakarek, despărțită prin movile de hotar de Zagaryan. De la movilele menționate, hotarul s-a îndreptat din nou spre est, urcând pe un alt munte al cărui nume nu s-a precizat. Esta vorba de Cioaca Nierganului, singurul aflat la est de Țilva Bălan. De pe acest munte s-a coborât spre est, la Râul Nera, la confluența sa cu Bye. Identificarea acestuia din urmă este dificilă deoarece pe hărți nu mai apare menționat hidronimul. În orice variantă este vorba de un pârâu aflat la sud de satul Driște.

De la confluența celor două ape, au mai urcat pe Nera în amonte pînă la piatra Wracha. Acest punct trebuie să fie dealul Strajița (330 m.), aflat la vest de satul șopotul Nou. Acolo se afla și hotarul cu moșia Kwesd. Din acel punct, s-au îndreptat spre vest spre muntele Creasta Hlevny. Foarte probabil traseul urmat a fost drumul roman, pînă spre satul Cărbunari, de unde au urcat pe muntele de unde au pornit. Acolo se afla și hotarul cu moșia Kwesd identificată corect de către Gy. Gyorffy⁹.

Trebuie precizat că pe acolo trecea vechiul drum roman, refolosit în evul mediu, care trecea dinspre Câmpia Carașului spre Depresiunea Almăjului, ocolind Cheile Nerei. Între "Piatra Wracha" și "Creasta Hlevnii" hotarul nu mai este descris cu exactitate și doar se precizează că au mers pe niște semne de hotar mai vechi. Putem bănuși că au mers pe drumul menționat, deoarece la sud de el se află numeroase toponime care amintesc de moșia Kuesd.

Deși din documentele păstrate care se referă la moșiile vecine Zagaryanului, nu avem nici o hotărnicie clară, din cel prezent aflăm date noi asupra hotarelor unor moșii, precum și de existența unora noi (Radamlia, Patak și Kakarek). Radamlya, de exemplu, este menționată ante 1690-1700 doar o singură dată, în prezentul document analizat. Limitele sale se cunosc doar parțial, în regiunea în care a fost vecină cu moșia Zagaryan. Spre nord se întindea pînă la Râul Nera. La nord-est se învecina cu Zagaryan, iar la est pe o anumită porțiune în mod sigur cu moșia Kuesd.

Limita sudică o putem doar bănuși ca fiind până la Dunăre, la vărsarea Râului Radimna în fluviu și unde se află satul Radimna. Moșia Patak este alta decât cea menționată în documentele din 1367 și 1378¹⁰ ("Woya alio nomine Patak"), deoarece aceasta se află pe malul nordic al Nerei, nu pe valea Carașului, cum este amintită Woia. De altfel Woya aparținea la 1277¹¹ de Comitatul de Sumplyo, al cărui comite nu avea autoritate în domeniul cetății Ilidia¹².

Este vorba de un alt sat care purta același nume, dar cu o altă localizare geografică. Deși se găsește la nord de Nera, moșia regală Patak se întindea și la sud de acest râu. Hotarul său la sud de Nera are ca principale puncte de reper satul Wasolch (pe malul sudic al râului amintit, care se identifică cu actualul Sasca Română), vârful Cioaca Înaltă (596 m) - la sud-est de Sasca Montană, Pârâul Șușara, Lacu (Bara) și Tilva Bălan. Aceasta este regiunea sa de hotar cu moșia Zagaryan.

Domeniul regal Kakarek nu se mai poate reconstitui în acest moment deoarece aici este singura sa mențiune. După descrierea făcută, trebuie să fi avut una din limitele sale la est de Tilva Bălan, unde se învecina cu Zagaryan la sud și est, iar la nord cu Patak.

Pe lângă aceste domenii noi, în textul documentului sunt amintite și alte sate sau domenii despre care avem mai multe date.

Satul Dragadol este mai vechi decât anul 1367, el fiind amintit ca fiind donat de către regele Ladislau IV Cumanul împreună cu satul Surduk prin anii 1280-1282 fraților Imre, Farkaș și Cosma, al căror frate Bolenyfo Andrei murise la apărarea mănăstirii Egreș¹³. În 1324, urmașii lor au fost confirmați în posesia celor două sate. Se găsea la sud de Nera la vest de Sasca Montană. Istoricul Gy. Gyorffy menționează acolo existența Dealului "Capul lui Drăgan".

Satul Wasolch se afla tot la sud de Nera, dar mai în amonte decât Dragadol, probabil undeva între localitățile Sasca Română și Sasca Montană. Nu se precizează dacă a aparținut vreunui domeniu.

Moșia Kuesd se poate surprinde mai mult pe baza toponimiei și hidronimiei. La sud de satul șopotul Nou, dar și la sud-est de el există denumiri care amintesc de vechea moșie: Culmea Găvoșdia, Fața Găvoșdia, Valea Găvoșdia, Pârâul Găvoșdia. Hotărnicirea sa este nerelevantă. În documente apare în 1358¹⁴, dar înainte de acest an, ea a fost cerută regelui de către castelanul cetății Erd Somlyo de la rege¹⁵.

Câțiva ani mai târziu, în 1363, ea aparținea nobililor de Socolari¹⁶. Din documentul din 1367, aflăm că o parte a hotarului său, cel nordic, era vecin cu domeniul Zagaryan, pe linia cuprinsă într-o semnele de hotar "Piatra Vraca" și "Creasta Hlevnii". Date fiind aceste date, rezultă că la vest se învecina cu moșia regală Radamlia.

Analiza semnelor de hotar, demonstrează faptul că ea a mai fost o dată hotărnicită, la un moment neprecizat, dovadă fiind movilele de hotar menționate ca

fiind găsite în cursul desfășurării acțiunii din 1367. Surprinderea acestui moment în acest stadiu al cunoștințelor noastre este dificil de realizat, ne mai având la dispoziție alte documente privitoare la moșia Zagaryan sau la cele învecinate.

Pe baza a două afirmații din documentele avute în vedere (vezi documentul 1 din anexă, paragraful doi) putem crede că încălcarea domeniului Zagarian de către persoane din familia Himfi a avut loc în timpul domniei lui Ludovic I de Anjou, poate în primii ani după ocuparea tronului.

Perioada nu se poate exclude total din discuție deoarece în acea vreme familia Himfi era în plin proces de acaparare de domenii în sudul Banatului. Faptul că frații Petru și Benedict Himfi au deținut în acea vreme funcții importante în Regatul Ungariei le-a dat un plus de autoritate asupra nobilimii mici și mijlocii locale din Banat. Familia lor, atât cât le-a stat în putere, s-a prevalat de aceste avantaje pentru obținerea de noi domenii.

BIBLIOGRAFIE

- D.R.H. C. Transilvania, vol. XII, 1361 - 1365, București, 1987
 D.R.H. C. Transilvania, voi. XIII, 1366 - 1370, București, 1994
 Györfy 1987 – Györfy Gy. Az Árpád – Kori Magyarország Történeti Földrajza, vol. III, 1987
 Sencu 1976 – Sencu V., Județele patriei. Caraș - Severin, București, 1976
 Suciu 1968 – Suciu C., Dicționarul istoric al localităților din Transilvania, vol. II, București, 1968
 Hartă 1915, scara 1:100000
 Hartă forestieră 1987, scara 1:20000
 Hartă forestieră 1987, scara 1:50000
 Documente:
 1 - 1366 decembrie 26, Vișegrad
 Ludouicus, dei gracia, rex Hungarie, fideli suo, magnifico viro, domino Benedicto, nato Pauli, filii Heem, regni nostri Bulgarie bano, salutem et graciam.
 Noveritis quod Johannes et Mychael, filii Petri dicti Vaguch de Zagaryan, nobiles comitatus de Crassuo, gravi cum querela nostre detexerunt maiestati quod predecessores vestri, quandam particulam terre prefate possessionis ipsorum, Zagaryan nuncupate, ipsos iusto ac hereditario titulo contingentem, a prefata possessione ipsorum, Zagariam vocate, sequestrassent, et sequestratam nostro regio culmini minus iuste occupassent et occupatam detenuissent, in grande preiudicium iuris ipsorum non modicum et gravamen.
 Unde, cum nos neminem regnicolarum nostrum suo iure privare velimus, ideo fidelitati vestre, firmo edicto regio, precipientes mandamus quatenus, mox habita presencium noticia, ab omnibus quibus decet et licet, deum pre oculis habendo,

diligenter et conscienciose, de alienacione prefate possessionarie porcionis, ipsos, ut dicitur, de iure contingentis, meram experiamini veritatem, et rescita omnium premissorum veritate, si dictam possessionariam porcionem, ipsis Johanni et Mychaeli de iure pertinere adinvenieritis, extunc circa restitutionem eiusdem, prout exinde vobis veritas constiterit, iusticie complementum observens, auctoritate nostra mediante, secus pro nostra regia gracia facere non ausuri.

Datum in Wissegrad, in festo beati Staphani prothomartiris, anno domini MoCCCmoLXmo sexto.

<Pe verso:> Fideli suo Benedicto, regni nostri Bulgarie bano.

<Pe verso sub pecete:> Relacio Nicolai de Zeech bani facta Dymorlian.

Ludovic, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credinciosului său, măritului bărbat, domnului Benedict, fiul lui Pavel, fiul lui Heem, ban al țării noastre Bulgaria, sănătate și milostivire.

Aflați că Ioan și Mihail, fiii lui Petru zis Vaguch de Zagaryan, nobili din comitatul Caraș, ne-au arătat măriei noastre, cu grea plângere, că înaintașii voștri au despărțit de pomenita lor moșie numită Zagaryan o bucată de pământ a sus-zisei lor moșii, numită Zagaryan, ce ține de ei în temeiul dreptului de moștenire, și, odată despărțită, au luat-o pe nedrept în stăpânire pentru înălțimea noastră regească și au ținut-o în stăpânire spre mare pagubă și vătămare a dreptului lor.

Drept aceea, deoarece noi nu voim să lipsim pe nimeni dintre locuitorii țării noastre de dreptul său, de aceea vă poruncim cu strașnică poruncă regească și punem în vedere credinței voastre ca, de îndată ce veți lua cunoștință de cele de față, avându-l pe Dumnezeu înaintea ochilor, să cercetați stăruitor și cu grijă, de la toți de la care se cuvine și se cade, adevărul curat cu privire la înstrăinarea pomenitei bucăți de moșie, care - după cum se spune - ține de drept de ei. și aflând adevărul despre toate cele de mai sus, dacă veți găsi că zisa bucată de moșie ține de drept de Ioan și Mihail, atunci, în temeiul împuternicirii noastre, să vă îngrijiți de împlinirea dreptății pentru înapoierea acelei moșii, așa precum vă veți fi încredințat de adevăr cu privire la aceasta. Și să nu cutezați a face altfel de dragul milostivirii noastre regești.

Dat la Vișegrad, la sărbătoarea fericitului ștefan ăntăiul mucenic, în anul Domnului o mie trei sute șazece și șase.

<Pe verso:> Credinciosului său Benedict, ban al țării noastre Bulgaria.

<Pe verso, sub pecete> Darea de seamă a lui Nicolae de Zeech banul, dată <privitor la Zagaryan>.

Arh. Naț. Magh., Dl. (Arh. fam. Kállay, nr. 1506).

Orig., hârtie, cu fragmente de pecete de închidere, din ceară roșie, aplicată pe verso.

EDIȚII: Pesty, Krassó, III, p. 74 - 75.

REGESTE: Kállay, II, nr. 1589.

2 - 1367 aprilie 13, Vișegrad

Ludovicus, dei gracia, rex Hungarie, fidelibus suis, capitulo Chanadiensis, salutem et graciam.

Dicunt nobis Johannes et Michael, filii Petri dicti Vagud de Zegerien, quod ipsa possessio ipsorum Zegerien vocata, et ad eandem pertinentes in comitatu de Crassou, apud manus eorum existentes, legitimis reambulacionibus et metarum ereccionibus ac renovacionibus nimium indigerent.

Super quo, fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, Emericus, filius Johannis de Hylymba, vel Johannes dictus Balugh, an Erne de Chatar, sive Mychael, filius Petri de Zinkad, seu Nicolaus de Charta, aliis absentibus, homo noster, ad facies premissae possessionis et ad ipsam pertinenciam, universis vicinis et commetaneis earundem legitime convocatis, et presentibus, accdendo, reambulet eadem et ad ipsam pertinentes per eorum veras metas et antiquas, novas secus veteres in locis necessariis erigendo, reambulasque et ab aliorum iuribus possessionnariis metaliter sequestratas et distinctas reliquat eandem, et ad ipsam pertinentes annotatis filiis Petri, eo iure quo ipsis dinoscuntur pertinere, perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradintores vero, si qui fuerint, citet contra annotatos filios Petri in nostam presenciam ad terminum competentem. Et post hec, seriem ipsius possessionarie reambulacionis, cum cursibus metarum vel nominibus contradictorum et citatorum, ac termino assignato nobis fideliter rescribatis.

Datum in Wyssegrad, feria tertia proxima post dominicam Ramispalmarum, anno domini MmoCCCmoLXmo septimo.

Ludovic, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, credincioșilor săi <din> capitlul din Cenad, sănătate și milostivire.

Ne spun nouă Ioan și Mihail, fiii lui Petru zis Vagud de Zegerien, că acea moșie a lor numită Zegerien, și cele ce țin de ea, aflătoare în comitatul Caraș, în stăpânirea lor, au mare nevoie de o legiuită hotărnicire și ridicarea și înnoirea semnelor de hotar.

Drept aceea, vă punem în vedere și poruncim cu tărie credinței voastre să trimiteți omul vostru vrednic de crezare ca om de mărturie înaintea căruia, omul nostru, Emeric, fiul lui Ioan de Hylymba, sau Ioan zis Balugh ori Ernest de Chatar sau Mihail fiul lui Petru de Zinkad, ori în lipsa celorlalți, Nicolae de Ciorte, ducându-se la sus-zisa moșie și la cele ce țin de ea, <și> chemând în chip legiuit pe toți vecinii și megieșii acesteia și fiind aceștia de față, s-o hotărnicască pe ea și pe cele ce țin de ea după adevăratele și vechile lor <semne de hotar>, ridicând noi semne de hotar lângă cele vechi în locurile de trebuință, și odată hotărnicite și despărțite și deosebite prin semne de hotar de drepturile de moșie ale altora, să lase acea <moșie> și cele ce țin de ea numiților fii ai lui Petru, ca să le stăpânească pe veci, cu același drept cu care se știe că țin de ei, dacă nu se va împotrivi nimeni.

Iar dacă vor fi împotriviți, să-i cheme înaintea noastră la sorocul potrivit, spre a sta față cu numiții fii ai lui Petru. și după acestea, să ne răspundeți în scris, întocmai, despre felul cum s-a făcut hotărnicirea pomenitei moșii, despre mersul hotarelor sau numele împotriviților și ale celor chemați, și sorocul hotărât.

Dat la Vișegrad, în marța de după duminica Floriilor, în anul Domnului 0 mie trei sute șazeci și șapte.

Arh. Naț. Magh., DL.

Transumpt în actul capitlului din Cenad din 7 mai 1367, nr. 228

EDIȚII: Pesty, Krassó, III, p. 76 - 77.

3 - 1367 mai 7, Cenad

Excellentissimo principi, domino eorum Ludovico, dei gracia illustri regi Hungarie, cepitulum ecclesie Chanadiensis, oraciones in domino sedulas et devotas, perpetua cum fidelitate.

Litera vestre excellencie omni cum reverencia recepitimus in hec verba: <Urmează actul lui Ludovic I, regele Ungariei, din 13 aprilie 1367, Vișegrad>. Nos igitur, preceptis serenitatis vestre humiliter obedire cupientes, ut tenemur, unacum prefato Nicolao de Chorta, homine vestro, nostrum misimus hominem, videlicet discretum virum, magistrum Ladislaum, archidiaconum de Crassou, fratremque et concanonicum nostrum, pro testimonio fidedignum, ad premissa singula fideliter exsequenda.

Qui, demum ad nos abinde redeuntes, concordi voce nobis retulerunt quod idem homo vester, dicto testimonio nostro presente, feria quarta proxim post festum beati Georgii martiris proxime nunc elapsam, cum quibusdam aliis diebus sequentibus, ad facies premissae possessionis et ad ipsam pertinentium universis, vicinis et commetaneis eorundem legitime convocatis, et presentibus, accedendo, reambulasset eandem et ad ipsam pertinentes, per earum veras metas et antiquas, novas secus veteres in locis necessariis erigendo, reambulatasque et ab aliorum iuribus possessionariis metaliter sequestratas et distinctas, reliquisset eandem et ad ipsam pertinentes, prelibatis filiis Petri, eo iure, quo ipsis dinoscuntur pertinere, perpetuo possidendas, nullo penitus contradictore, tam in facie predictae possessionis, ac ad eandem pertinentium, quam etiam nostri in presencia comparente, diebus legitimis expectato.

Mete vero predictam possessionem Zegerien vocatam, cum pertinentibus ad eandem, ab aliis possessionibus sequestratis, distinguerentur eo modo, quod prima meta inciperet in capite cuiusdam montis wglo Hlevnyberch vocati, ubi duas novas metas terreas erexissent, quarum una, a parte videlicet meridionali possessioni vestre Radamlya vocata, altera vero a parte septentrionali separaret possessioni Zegerien supradicte. Deinde super eodem monte ad plagam occidentalem parvum per gradiendo, iterum unam metam terream cursualem de novo aggregassent. Abinde, modo simili super dicto monte ad eandem plagam occidentalem, usque

finem eiusdem montis peragrando, ipsum montem, inter dictas possessiones, Radumlya videlicet et Zegerien, pro meta reliquissent. Iuxta finem quoque montis antedicti in planicie duas novas metas terreas cumulassent. Ab hinc, iterum ad occidentam procedendo, caderet ad fluvium Lizkowyzy nominatum, ac in eodem fluvio per cursum et meatum eiusdem descendendo, perveniret usque finem ipsius fluvii, qui videlicet fluvius a parte occidentis, diete possessioni vestre regali, a parte vero orientis, prefate possessioni Zegerien vocate separaret, ac tandem in line predicti fluvii, in loco ubi idem ac quidam alter fluvius, Mykuzwyzy vocitatus, insimul coniunguntur, duas novas metas terreas elevassent. Exinde reflectendo ad plagam orientalem ac asseendendo in fluvio Mykuzwyzy supradicto, perveniret ad caput eiusdem, ubi duas metas cum lapidibus, de super cum terra copertas, cumulassent. Deinde flecteretur versus plagam septemtrionalem et perveniret ad unam matam terream cursualem. Deinde versus eandem plagam aliquantulum procedendo, essent due mete terreæ erecte. Ab hinc, modo simili ad septemtrionem gradiendo, esset una meta terrea. Abinde, iterum ad plagam septemtrionalem tendendo, perveniret supra villam Dragudul vocatam, ubi duas novas metas terreas erexissent, quarum una a parte occidentali predictæ possessioni vestre regali Radumlya vocate, altera vero a parte orientali predictæ possessioni Zegerien separaret. Demum, iterum versus plagam septemtrionalem, per quandam latam viam ultra fluvium Nyaragh vocatum transeuntem, declinando, caderet in predictum fluvium Nyaragh, ac in ipso fluvio modicum asseendendo, perveniret ad duas metas terreas, penes ipsum fluvium a parte orientis eiusdem fluvii sub quodam monte elevatas, quarum una a parte orientali diete possessioni Zegerien, altera vero a parte occidentali possessioni Wlasolch vocate separaret. Abinde dictum montem versus orientem ascendendo, perveniret ad unam metam terream cursualem, et deinde ad orientem modo simili gradiendo, esset una meta terrea cursualis in medio eiusdem montis. Abhinc ad eandem plagam parumper descendendo, deveniret ad caput cuiusdam rivuli Vgliarpathaka nominati, ubi duas novas metas terreas erexissent. Demum iterato versus plagam orientalem gradiendo, veniret ad quandam terram aquosam wglo Bara nominatam, ubi essent due mete terreæ erecte. Deinde reflectendo aliquantulum versus plagam septemtrionalem, transiret ad unam metam terream cursualem. Abhinc iterato versus septemtrionem procedendo, essent due mete terreæ. Abinde iterum directe tendendo aliquantulum, duas metas terreas elevassent, et deinde similiter versus eandem plagam peragrando, veniret ad duas metas terreas de novo cumulas, et ulterius iterato versus septemtrionem eundo, esset una meta terrea cursualis. Post hec, modo simili versus plagam septemtrionalem gradiendo, perveniret ad dictam terram aquosam, Bara vocatam, iuxta quam duas metas terreas elevassent, quarum una a dicta possessione Zegerien, altera vero a possessione regali Pathaki vocate separarent. Demum flecteretur versus orientem et ascendendo quendam montem, Gorony Berch vocatum, veniret ad unam metam cursualem. Tendem reflectendo versus plagam meridionalem, perveniret ad

duas metas terreas, quarum una a parte orientali possessionem regalem Kakarek vocatam, alia vero a parte occidentis dictam possessionem Zegerien vocatam separaret. Deinde iterum versus meridiem tendendo, veniret ad unam metam cursualem. Abinde versus eandem plagam meridionalem quendam magnum montem ascendendo, perveniret ad duas metas terreas, quare una a parte orientali diete possessio Kakarek vocata, altera vero a parte occidentali prelibate possessioni Zegerien separarent, et deinde descendendo caderet ad dictum fluvium Nyaragh, in loco ubi idem fluvius, cum alio fluvio Byrele vocato, insimul coniunguntur, et demum in dicto fluvio Nyaragh vovato ascendendo, veniret quandam petram, Vrachia nominatam, quam pro meta reliquissent. Postremo vero versus plagam occidentalem directe procedendo iuxta cursus antiquarum metarum dudum erectarum, dictamque possessionem Zegerien a possessione Kwsed vocata sequestrancium, quas omnes suo in statu et ordine reliquissent, rediret ad primas metas in capite predicti montis, Hlevnyberch vocati, cumulas; et ibi finirentur.

Datum secundo die festi beati Johannis apostoli et ewangeliste ante portam Latinam, anno domini supradicto.

<Pe verso:> Domino regi, pro filiis Petri dicti Vaguch de Zegerien, reambulatorie; <și adăugat de o mână mai târzie:> possessionis Zegeryen in comitatu de Crassou habite.

Preainălțatului principe, stăpânului lor, Ludovic, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, capitulul bisericii de Cenad, sânguitoare și cucernice rugăciuni întru domnul cu veșnică credință.

Am primit cu toată cinstea scrisoarea Înălțimii voastre cu acest cuprins: <Urmează actul lui Ludovic I, regele Ungariei, din 13 aprilie 1367, Vișegrad>. Noi, așadar, dorind să ne supunem cu smerenie poruncilor luminăției voastre, așa cum suntem datori, am trimis dimpreună cu pomenitul Nicolae de Ciortea, omul vostru, pe omul nostru vrednic de crezare, anume pe chibzuitul bărbat Ladislau, arhidiaconul de Caraș, fratele și soțul nostru canonic, spre împlinirea întocmai a fiecăreia din cele de mai sus.

Aceștia, întorcându-se apoi la noi, ne-au spus într-un glas că acel om al vostru, de față fiind zisul nostru om de mărturie, mergând în miercurea de după sărbătoarea fericitului mucenic Gheorghe de curând trecută, <și> în alte câteva zile următoare, la sus-zisa moșie și la cele ce țin de ea, <și> chemând în chip legiuit pe toți vecinii și megieșii acelor <moșii>, și fiind aceștia de față, a hotărnicit acea <moșie> și pe cele ce țin de ea după adevăratele și vechile lor semne de hotar, ridicând noi <semne de hotar> lângă cele vechi în locurile de trebuință, și odată hotărnicite, despărțite și deosebite prin semne de hotar de drepturile de moșie ale altora, a lăsat acea <moșie> și cele ce țin de ea pomeniților fii ai lui Petru ca să le stăpânească pe veci, cu același drept cu care se știe că ține de ei, neînfațișându-se nici un împotrivor, nici la sus-zisa moșie și la cele ce țin de ea, nici înaintea noastră, după ce s-a așteptat numărul legiuit de zile.

Iar semnele de hotar care despart sus-zisa moșie numită Zegerien, cu cele ce țin de ea, de alte moșii, se deosebesc în acest chip: cel dintâi semn de hotar începe în vârful unui munte numit în vorbirea obișnuită Creasta Hlevny, unde au ridicat două noi movile de hotar, dintre care una, dinspre miazăzi să despartă moșia voastră numită Radamlya, iar cealaltă, dinspre miazănoapte <să despartă> sus-zisa moșie Zegerien. Apoi înaintând puțin pe același munte spre apus, au ridicat din nou semne de hotar neîntrerupt. De acolo, trecînd în același chip de zisul munte spre aceeași parte de apus, până la poalele pomenitului munte, au lăsat acel munte drept semn de hotar între zisele moșii, anume Radamlya și Zegerien; și lângă poalele muntelui sus-zis, în șes, au ridicat două movile de hotar noi. De aici, îndreptându-se din nou spre apus, ajunge la pâraul numit Apa lui Lisko și coborînd pe acel pâriu, pe cursul și mersul lui, ajunge la capătul pomenitului pârau, care anume pârau desparte spre apus zisa voastră moșie regească, iar spre răsărit pomenita moșie numită Zegerien, și în cele din urmă la capătul sus-zisului pâriu, la locul unde acel <pârau> și un alt pârau, numit Apa lui Mikuz, se unesc împreună, au ridicat două movile de hotar noi. De acolo, cotind spre răsărit și urcându-se pe zisul pâriu Apa lui Mykuz, ajunge la obârșia lui, unde au ridicat două semne de hotar cu pietre, acoperite pe deasupra cu pământ. De acolo, se întoarce spre miazănoapte și ajunge la un semn de hotar neîntrerupt. De acolo mergând puțin în aceeași parte, se află ridicate două movile de hotar. De aici mergând de asemenea spre miazănoapte, <și acolo> este o movilă de hotar. De acolo îndreptându-se iar spre miazănoapte, ajunge mai sus de satul numit Dragadol, unde au ridicat două noi movile de hotar, dintre care una, din partea de apus, desparte sus-zisa voastră moșie regească Radamlya, iar cealaltă, dinspre răsărit, sus-zisa moșie Zegerien. Apoi, trecînd iar spre miazănoapte, pe un drum lat ce trece peste râul numit Nera, coborînd ajunge la sus-zisul râu Nera și urcînd puțin pe acel râu, ajunge la două movile de hotar, ridicate lângă numitul râu sub un munte spre partea de răsărit a aceluia râu, dintre care cea dinspre răsărit desparte zisa moșie Zegerien, iar cealaltă, dinspre apus, moșia numită Wlasolch. De acolo urcându-se pe zisul munte spre răsărit, ajunge la un semn de hotar neîntrerupt și de acolo îndreptându-se spre răsărit în același fel, la mijlocul aceluia munte se află un semn de hotar neîntrerupt. De aici, coborînd puțin în aceeași parte, ajunge la capătul unui pâraiaș numit Pârâul Cărbunarilor, unde a ridicat două movile de hotar noi. Apoi, îndreptându-se din nou spre răsărit, ajunge la o mlaștină numită în vorbirea obișnuită Bara, unde se află ridicate două movile de hotar. De acolo cotind puțin spre miazănoapte, ajunga la un semn de hotar neîntrerupt. De aici îndreptându-se din nou spre miazănoapte, <acolo> sunt două movile de hotar. De acolo mergînd iarăși puțin drept înainte, au ridicat două movile de hotar și apoi îndreptându-se de asemenea în aceeași parte, <hotarul> ajunge la două movile de hotar, ridicate din nou, și apoi mergînd iarăși mai departe spre miazănoapte, <acolo> se află un semn de hotar neîntrerupt. După aceasta, mergînd la fel spre miazănoapte, ajunge la zisa mlaștină Bara, lângă care au ridicat două movile de

hotar, dintre care una desparte zisa moșie Zegerien, iar cealaltă moșia regală numită Potoc. Apoi se întoarce spre răsărit și, urcând pe un munte numit Creasta Gorunilor, ajunge la un semn de hotar neîntrerupt. Apoi, cotind spre miazăzi, ajunge la două movile de hotar, dintre care cea dinspre răsărit desparte moșia regească numită Kakarek, iar cealaltă dinspre apus, zisa moșie numită Zegerien. De acolo îndreptându-se din nou spre miazăzi, ajunge la un semn de hotar neîntrerupt. De acolo iar înspre miazăzi, urcând pe un munte mare, <hotarul> ajunge la două movile de hotar, dintre care cea dinspre răsărit desparte zisa moșie numită Kakarek, iar cealaltă, dinspre apus, pomenita moșie Zegerien, și apoi coborând la zisul râu Nera, la locul unde acel râu și un alt râu numit Bye, se unesc împreună, și după aceea urcând pe zisul râu numit Nera, ajunge la o piatră numită Wracha, pe care au lăsat-o drept semn de hotar. În cele din urmă, îndreptându-se de-a dreptul spre apus, după mersul unor vechi semne de hotar ridicate mai demult, care despart zisa moșie Zegerien de moșia numită Kwesd și pe le-au lăsat pe toate în starea și înșiruire lor, <hotarul> se întoarce la semnele de hotar dintâi, ridicate la capătul sus-zisului munte numit Creasta Hlevny, și acolo se sfârșește.

Dat a doua zi după sărbătoarea fericitului apostol și evanghelist Ioan înaintea Porții Latine, în anul Domnului mai sus zis.

<Pe verso:> Domnului <nostru> regele, * <scrisoare> de hotărnicire moșiei Zegerien, aflătoare în comitatul Caraș, pentru fiii lui Petru zis Vaguch de Zegerien.

Arh. Naț. Magh., Dl.

Orig. perg., cu urme de pecete.

Transumpt în actul lui Ludovic I, regele Ungariei, din 16 septembrie 1367, nr. 266.

EDIȚII: Pesty, Krassó, III, p. 76-80

4 - 1367 mai 11 Buda

Nos, Ludovicus, dei gracia, rex Hungarie, significamus tenore presencium, quibus expedit universis, quod Johannes, filius Petri de Zagoryan, in sua et Mychaelis, fratris sui uterini, personis, ad nostre serenitatis accendo presenciam, exhibuit nobis quasdam literas capituli ecclesie Chanadiensis super legitima reambulacione et metarum ereccione imadictie possessionis Zagoryan et ad eandem pertinencium, pro ipsis facta, confectas, nobis renscripcionales, tenoris infrascripti, petens nostram excellenciam humiliter et devote, ut easdem presentibus de verbo ad verbum transscribi et transumpmi faciendo, appositione nostri novi sigillii pro ipsis et eorum heredibus dignaremur confirmare. Quarum tenor talis est: <Urmează actul capitlului din Cenad, din 7 mai 1367>.

Nos itaque, iustis et legitimis petitionibus iamdicti Johannis, in sua et prefati Mychaelis, fratri sui, personis, nostre humiliter porrectis maiestati, per eundem, regia pietate clementer exauditis et admissis, predictas litteras iamdicti

capituli Chanadiensis super ipsa reambulacione et metarum ereccione nobis rescripcionales, presentibus de verbo ad verbum transcribi et transumpmi faciendo, eatenus quatenus eodem rite et legitime emanate existunt et prout vires earum veritati suffragantur, dicti sigillii nostri novi appositione pro predictis Johanne et Mychaele eorumque heredibus et posteritatibus universis duximus confirmandas, salvis dumtaxat iuribus alienis.

Presentes autem dum nobis reportate fuerint, in formam nostri privilegii regidi faciemus.

Datum Bude, feria tertia proxima post festum Aparicionis beati Mychaelis archangeli, ano domini millesimo CCCmoXLmo septimo.

Noi Ludovic, din mila lui Dumnezeu, regele Ungariei, prin cuprinsul celor de față facem cunoscut tuturor căra se cuvine că Ioan, fiul lui Petru de Zagoryan, în numele său și al lui Mihail, fratele său bun, venind înainte luminăției noastre, ne-a înfățișat o scrisoare a capitolului bisericii din Cenad, întocmită cu privire la legiuita hotărnicire și ridicare a semnelor de hotar ale sus-zisei moșii Zagoryan și cele ce țin de ea, făcute pentru ei, <scrisoare> trimisă nouă ca răspuns, cu cuprinsul scris mai jos, rugând înălțimea noastră cu smerenie și supunere ca, punând să fie trecută din cuvânt în cuvânt și cuprinsă în <scrisoarea> de față, să binevoi s-o întărim pentru ei și pentru moștenitorii lor prin puterea peceții noastre celei noi. Iar cuprinsul ei este acesta: <Urmează actul capitolului din Cenad, din 7 mai 1367>.

Noi, așadar, ascultând dreptele și legiuitele cereri ale sus-zisului Ioan, făcute cu smerenie de el mării noastre în numele său, și al pomenitului Mihail, fratele său, și primindu-le cu regească bunătate, punând să fie trecută și cuprinsă din cuvânt în cuvânt, în scrisoarea de față, sus-zisa scrisoare a pomenitului capitolu din Cenad trimisă nouă ca răspuns - cu privire la hotărnicirea și ridicarea semnelor de hotar - întrucât această <scrisoare> este dată după rânduiala și lege și așa precum puterea ei se întemeiază pe adevăr, am hotărât să o întărim cu punerea zisei noastre peceți noi, pentru sus-zisii Ioan și Mihail și pentru toți moștenitorii și urmașii lor, fără vătămarea drepturilor altora.

Iar când cele de față ne vor fi înapoiate, vom pune să fie întocmite în chip de privilegiu al nostru.

Dat la Buda, în marțea de după sărbătoarea Arătării fericitului arhanghel Mihail, în anul Domnului o mie trei sute șaiszeci și șapte.

Arh. Naț. Magh., Dl.

Orig. perg., cu urme de pecete mare aplicată în document pe verso.

EDIȚII: Pesty, Krassó, III, p. 80- 81

5 - 1367 septembrie 16

Ludouicus, dei gracia, Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Servie, Găllicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex, princeps Salernitanus et honoris montis sancti Angeli dominus, omnibus Christi fidelibus, tam presentibus quam futuris, presencium noticiam habituris, salutem in omnium salvatore.

Ordo suadet equitatis et ad apicem regie pertinet maiestatis ut ea que rite processerunt illibata corsesventur et que a suis fidelibus modeste petentur ad exaudicionis gratiam admittantur. Proinde, ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire quod Johannes, filius Petri de Zagaryan, sua ac Mychaelis, fratris sui uterini, in personis, ad nostre serenitatis accendo presenciam, exhibuit nobis quasdam litteras nostram patentes, maiori et autentico novo sigillo nostro consignatas, super reambulacione et metarum ereccione eiusdem possessionis eorum Zeguryan et suarum pertinenciarum ipsa facta, confectas, tenoris infrascripti, petens nostram excellenciam humiliter et devote, ut easdem acceptare, approbare, ratificare ac pro ipsis et eorum heredibus universis nostro dignaremur privilegio confirmare. Quarum tenor talis est: <Urmează actul lui Ludovic I, regele Ungariei, din 11 mai 1367>.

Nos itaque, iustis et legitimis supplicacionibus preferati Johannis, sua et dicti fratris sui in personis, nostre humiliter porrectis maiestati per eundem, regia pietate clementer exauditis et admissis, pretactas litteras nostras patentes, non abrassas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte viciatas, presentibus de verbo ad verbum insertas, quoad omnes earum continencias et clausulas acceptamus, approbamus, retificamus ac pro ipso Johanne et dicto fratre suo eorumque heredibus et posteritatibus universis mera regia auctoritate perpetue valituras confirmamus, presentis privilegii nostri patrocinio mediante, salvis iuribus alienis atque nostris regalibus.

In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, presentes concessimus litteras nostras privilegiales pendentis et autentici novi sigilli nostri dupplicis munimine robotaras.

Datum per manus venerabilis in Christo patris, domini Ladislai, episcopi Wesprymiensis, reginalis cancellarii, auleque nostre vicecancellarii, dilecti et fidelis nostri, anno domini MmoCCcmoLXmo septimo, sedecimo Kalendas Octobris, regni autem nostri anno XXmo sexto, venerabilibus in Christo patribus et dominis Thoma Strigoniensi, fratre Stephano Colocensi, Wgulyno Spalatensi, Nicolao Jadrensi et Wgo Ragusyensi, archiepiscopis, Demetrio Waradiensi, Dominico Transsilvano, Colomano Jauriensi, Wylhelmo Quinqueecclesiensi, Stephano Zagrabyensi, Dominico Chanadiensi, Mychaele Agriensi, Johanne Wacyensi, Petro Boznensi, Ladislao Nitriensi, Demetrio Sirimyensi, Nicolao Tininyensi, Demetrio Nomensi, Nicolao Traguriensi, Staphano Farensi, Johanne Macariensi, Matheo Sibinicensi, Mychaele Scardonensi et Portina Sennyensi, ecclesiarum episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus, Corbauensi sede vacante, magnificis viris, domino Ladislao, duce Opulye, regni nostri palatino, Nicolao, woyoda Transsilvano, comite Staphano Bubek, iudice curie nostre, Johanne, magistro tavarnicorum nostrum, Nicolao de Zech, tocius Sclauonie, Konya Dalmacie et Croacie, Nicolao de Machou, banis, Petro Zudar pincenarum, Paulo dapiferorum, Johanne ianitorum et Emerico

agazonum, nostrum magistris, ac eodem domino Ladislao, comite Poseniensi, aliisque quampluribus comitatus regni nostri tenentibus et honores.

<Sub text:> Ad literatorium mandatū domini regis.

Ludovic, din mila lu Dumnezeu, regele Ungariei, Dalmației, Croației, Ramei, Serbiei, Galiției, Lodomeriei, Cumaniei și Bulgariei, principe de Salerno și domn al ținutului și muntelui Sant' Angelo, tuturor credincioșilor întru Hristos, atât celor de acum, cât și celor viitori, care vor lua cunoștiință de scrisoarea de față, mântuire întru mântuitorul tuturor.

Rânduiala dreptății cere și ține de înălțimea maiestății regești ca cele ce au fost întocmite în chip legiuit să fie păstrate neștirbite, și cele ce se cer cu modestie de către credincioșii săi să fie primite spre milostivirea ascultării. Așadar, prin aceste rânduri, voim să ajungă la cunoștiința tuturor că Ioan, fiul lui Petru de Zagaryan, în numele său și al lui Mihail, fratele său bun, venind înaintea luminăției noastre, ne-a înfățișat o scrisoare a noastră deschisă, întărită cu pecetea noastră cea mare, nouă și adevărată, întocmită cu privire la hotărnicirea și ridicarea semnelor de hotar ale pomenitei lor moșii Zagaryan și a celor ce țin <de ea>, făcută pentru ei, cu cuprinsul de mai jos, cerând înălțimii noastre cu umilință și smerenie să binevoim s-o primim, s-o încuviințăm, s-o consfințim și s-o întărim cu privilegiul nostru pentru ei și pentru toți moștenitorii lor. Cuprinsul ei este acesta: <Urmează actul lui Ludovic I, regele Ungariei, din 11 mai 1367>.

Noi așadar, ascultând și primind cu îngăduință și regească bunătate dreptele și legiuitele cereri ale pomenitului Ioan, îndreptate cu umilință de el măriei noastre în numele său și al zisului său frate, primim, încuviințăm și consfințim pomenita noastră scrisoare deschisă, fără răsături, fără tăieturi și nestrucată în vreo parte a ei, trecută din cuvânt în cuvânt <în scrisoarea> de față cu tot cuprinsul și toate capetele ei, și o întărim cu ocrotirea privilegiului nostru de față, pentru pomenitul Ioan și zisul său frate și pentru toți moștenitorii și urmașii lor, ca să dăinuiască pe veci, în temeiul deplinei puteri regești, fără vătămarea drepturilor altora și a <drepturilor> noastre regești.

Spre pomenirea și veșnica trăinicie a acestui lucru, am dat scrisoarea noastră privilegiată, întărită cu puterea noii noastre peceti duble, atârnată și autentice.

Dat de mâna venerabilului întru Hristos părinte, domnul Ladislau, episcopul de Vesprim, cancelar al reginei și vicecancelar al curții noastre, iubitul și credinciosul nostru, în anul Domnului o mie trei sute șazeci și șapte, în a șaisprezecea <zi> înainte de calendele lui octombrie, iar în al domniei noastre al douăzeci și șaselea an, venerabilii întru Hristos părinți, domnii: Toma arhiepiscopul de Strigoniu, fratele Ștefan de Calocsa, Ugolin de Spalato, Nicolae de Zara și Ugo de Raguza; <precum și> episcopii: Dumitru al bisericii de Oradea, Dominic al Transilvaniei, Coloman de Győr, Vilhelm de Pécs, Ștefan de Zagreb, Dominic de

Cenad, Mihail de Agria, Ioan de Vaț, Petru al Bosniei, Ladislau de Nitra, Dumitru al Sirmiului, Nicolae de Knin, Dumitru de Nona, Nicolae de Trau, Ștefan de Faro, Ioan de Macarska, Matei de Sebenicó, Mihail de Scardona, și Portina de Segno, păstorind în chip fericit bisericile Domnului, scaunul de Krbava fiind vacant; mărișii bărbați: domnul Ladislau, duce de Oppeln, palatinul regatului nostru, Nicolae, voievodul Transilvaniei, comitele Ștefan Bubek, judele curții noastre, Ioan, marele nostru vistier, Nicolae de Zech banul întregii Slavonii, Konya, banul Dalmației și Croației, Nicolae, banul de Macva, Petru Zudar, marele nostru paharnic, Pavel, marele nostru stolnic, Ioan, marele nostru ușier, Emeric, marele nostru comis, și același domn Ladislau, comitele de Pojon, și mulți alții ținând comitatele și dregătoriile țării noastre.

<Sub text:> La porunca scrisă a domnului <nostru>, regele.

Arh. Naț. Magh., Dl.

Orig. perg., cu pecete atârnată, legată cu șnur de mătase de culoare portocalie și vișinie.

EDIȚII: Pesty, Krassó, III, p. 81 – 87

NOTE

1. D.R.H., C, Transilvania, voi. XIII, p. 291-292
2. D.R.H., C, Transilvania, Voi. XIII, p. 352-353
3. D.R.H., C., Transilvania, voi. XIII, p. 356-360
4. D.R.H., C, Transilvania, voi. XIII, p. 367-368
5. D.R.H., C, Transilvania, voi. XIII, p. 430-432
6. V. Sencu, 1976, hartă
7. Harta scară 1:100.000, 1915
8. Györffy, 1987, p. 480
9. Györffy, 1987, p. 487
10. Suciu, 1968, vol. II, 1968, p. 58
11. Györffy, 1987, p. 497
12. Nu este cunoscut nici un document din secolul XIII, prin care să știm că un comite de Sumplyo a intervenit în vreun fel pe domeniul Ilidiei.
13. Györffy, 1987, p. 480
14. Györffy, 1987, p. 487
15. D.R.H., C, Transilvania, vol. XII, p. 50-51
16. D.R.H., C, Transilvania, vol. XII, p. 137-144

LES LIMITES DU DOMAINE ZAGARYAN DU COMITAT CARAȘ (1367)

Résumé

Partant de cinq documents émis entre le 26 décembre 1366 et le 16 septembre 1367 l'auteur établit les limites du domaine Zagaryan du comitat de Caraș. Pour une meilleure précision des points topographiques on a utilisé de chartes de 1915, 1976 et 1987.

Conformément avec les identifications réalisées la limite du domaine commençait à Creasta Hlevnii (Tâlva Cerbului), continuait vers l'ouest sur les collines du nord du ruisseau Radamly (Radimna) jusqu'à Apa lui Lisko (probablement Pârâul cu Sâlcii). De là elle va vers le nord jusqu'à la confluence avec Apa lui Mikuz (Valea Micoș), après la limite du domaine monte sur Valea Micoș vers ses sources. La limite se perd concrètement entre les sources de la Valea Micoș et le village Dragadol d'acaté du ruisseau Nera. On sait seulement que entre les deux rivières elle va vers le nord. Le village Dragadol se trouvait, nous le supposons, sur la limite d'ouest du village actuel Sasca Montană (Germană). En suite elle monte sur la rivière Nera jusqu'au village Wlasolch (Sasca Română). De là elle monte sur le versant d'ouest vers le sommet de la montagne Cioaca Înaltă en arrivant à une des sources du ruisseau Sușara (identifié d'une manière erronée avec le Cărbunari). La limite va jusqu'au marécage Bara (Lacu) où elle se perd concrètement. De Bara (Lacu) elle va vers Creasta Gorunilor (aujourd'hui Tâlva Bălan), à l'est, en suite elle passe Cioaca Nierganului d'où elle descend vers la rivière Nera, probablement au sud du village Driște, où est la confluence avec le ruisseau Bye (nonidentifié; probablement un ruisseau entre Driște et Șopotu Nou). De là elle tourne en amont sur la Nera jusqu'à Piatra Vracha (Straița), d'où le chemin tourne vers l'ouest jusqu'à Creasta Hlevni.

